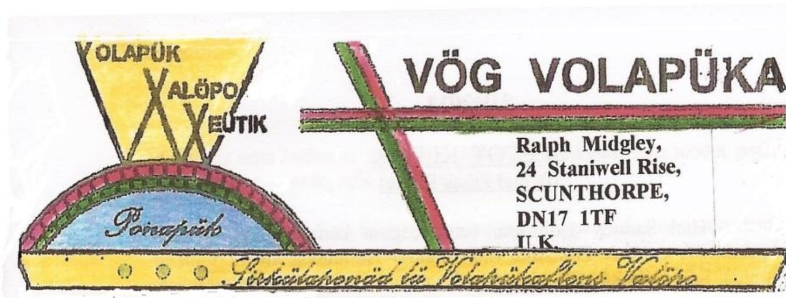

YELOD TELDEGKILID NOVUL 2013 (Pads 81 jü 92)

O Volapkans valöpo!

Äyelo Bukem Tata Bayänik tö zif München äplösenon dajonädi, cifo tefü Sperantapük. Bi Volapük binon dil veütik püka bevünetik, id älabon pladi veütik (yelazel ela Schleyer, spikäds mödik, ninots, e r.) Su pads 66 e 67 gaseda obas (setul yela 2012) kanoy reidön yegedi in tef at.

Cifal Brian Bishop ye äcödom, das Volapük, demü roul veütik ota, söton epledön rouli gretikum in dajonäd at, ka jenöfo edunon. Sekü atos, äsludom ad visitön pösodiko bukemi ad kleilükön rouli Volapüka veütik in jenav pükas bevünetik, äsi rouli, keli nog pledon ün tim presenik.

Visit somik äjenon bü vigs anik. Jenöfo Jidokan Kölbl äspikof ko Cifal in bür oka. Pötü kolköm privatik at, söl Bishop ekleilükom ofe rouli, keli Volapük äpledon ai bevü püks bevünetik.

Anu Cifal epenom yegedi lölöfik dö visit oka. Dil balid pubon su pads 82 jü 85.

Fino, vilob gleipön pöti at ad danön Cifali nemü reidans valik obas demü kuradükam, keli egivom slopanes valik ad propagidön Volapüki demü roul jenavik äsi demü duns adelik.

Valikosi Gudikün oles ed olikanes

sedom

XI:82:2013

VOLAPÜK IN BUKEM TATA BAYÄNIK

(fa Brian R. Bishop)

Bevü dels 14-id yunula e 9-id setula yela 2012 in Bayerische Staats-Bibliothek [Bukem Tata Bayänik] äjenom dajonäd veütik, kela tiäd binon *Zwischen Utopie und Wirklichkeit: konstruirte Sprachen für die globalisierte Welt* [Bevü yutop e jenöf: püks pestuköl pro vol pebalüköl]. Jitütan dajonäda äbinof Jidokan Andrea Pia Kölbl. Tiäd *Zwischen Utopie und Wirklichkeit* [Bevü yutop e jenöf] binon tiäd pübotas ömik büik. Sümbol dajonäda äbinon däsin tonata kübik vödas "Esperanto" e "Volapük" krodöls in tonat zänik "-a-".

Nuni büüpik dö dajonäd konoy reidön in *Vög Volapüka* setula yela 2012 su pads 66-67. I kanoy anu visitön dajonädi in magäd bevüresodik [deutapükiko `audiovisuelle Angebote'] http://www.bsb-muenchen.de/Virtuelle-Ausstellung-Konstruierte-Sprachen.3570.0.html. Kanoy reidön dö on in dugädatoum [deutapükiko `Katalog' u `broschierter Begleitband] deutapükik padas 228, ISBN 978-3-86906-310-2, Allitera Verlag, €20.00. Ninükon spikädis deutapükiko jöl dö mekavapüks, kelas spikädas bal, fa Reinhard Haupenthal patiko nitedon obis, bi tefon eli *Johann Martin Schleyer (1831-1912) und seine Plansprache Volapük* [J.M.S. e desinapük omik Volapük]. Plä spikäds kil fa Haupenthal, spikädis votik lul kanoy reidön in http://www.allitera.de/dbfiles/leseproben/9783869063102.pdf.

Pluiko, kanoy lärnön nitedikosis deutapükiko dö dajonäd in *Bibliotheksmagazin* 1:2012 http://www.bsb-muenchen.de/fileadmin/imageswww/pdf-dateien/bibliotheksmagazin/BM2012-1.pdf, pp.27-29 -- *Plansprachen und Interlinguistik an der Bayerischen Staatsbibliothek* – [Püks pemeköl e bevüpükav lä Bukem Tata Bayänik] fa Jidokan Andrea Pia Kölbl, e pp.29-31 -- *Volapük und mehr* [Volapük e plu] – fa Reinhard Haupenthal, ed

X1:83:2013

id in *Bibliotheksmagazin* 3:2012, http://www.bsb-muenchen.de/fileadmin/imageswww/pdf-dateien/bibliotheksmagazin/BM2012-3.pdf, pads 52- 55 – "*Ein Sprach' dem Erdenrund". Ausstellung und Symposium zur Theme "Konstruierte Sprachen für die globalisierte Welt* [Dajonäd e Spikädem tiädü „Püks pemeköl pro vol pebalüköl] fa Jidokan Andrea Pia Kölbl.
http://www.esperanto.de/ea/2012/ea2012_4_3.pdf

e http://www.esperanto.de/ea/2012/ea2012_3_3.pdf Buks volapükik mödik patuvons in lised bevüresodik Bukema https://opacplus.bsb-muenchen.de/metaopac/search?&query=Volapük,
pübotis nemödik usik kanoy logön igo bevüresodiko.

Bi fädo älifädob delis ömik tö zif München ibüadob visitön Bukemi Tata Bayänik dü del bal ad nunön, as Cifal Soga Bevünetik Volapüka, dö stad attimik Volapüka e mufa onik, kels no gudiko pubons in pübots at. Jidokan Kölbl gudäliko isufälof, das ökolkömof obi e das ödälob logön pübotis ömik Bukema. Kludo tü del 30-id gustula tü düp degid gödo, jidokan Kölbl äglidof obi. In bür ofik äbespikobs dinis mödik

Bayrische Staats-Bibliothek/Bukem Tata Bayänik

XI:84:2013

Äglidob ofi nemü söl Fritz Hilpert, cif ela Munkena Esperanto-Klubo, kela slopanis ömik ikolkömob tü soar büik. Sog at lanälik igivon pübotis Bukeme ed iyufon dajonädi. Sötos is sagön, das ädabinons Volapükaklubs in zif München bevü yels 1886 e 1892, kö izeloy Volapüka- kongredi telid tü yel 1889. Tü yel 1891 se klub at pifünon klub sperantapükanas. I volapükans i sperantapükans, dü jenotems klubas okik, isufons slitodis fa ons, kels ivipons "gudükumön" pükis, a.s. Universal in Volapük ed Ido in Sperantapük. Jidokan Kölbl äkleilükof, das dajonots in dajonäd id ikömons de söl Haupenthal e de tops votik: atosi kanoy logön in magods dajonäda leäktronik.

Ägivob Jidokane Kölbl: kopiedi samäda gramata Volapüka fa Schleyer in pük baskik; samädi ela *Volapükagased pro Nedänapükans*; eli *Lehrbuch* fa Johann Schmidt (brefabüiko pedönupüböli fa Vicifal Hermann Philipps), keli juito ägetof; nümi ela *Vög Volapüka* setula 2012 ko nuns dö dajonäd; e samäds ela *Volapük in pad bal* fa ob. Äsagof, das Bukem ladöfiko geton pübotis

SöL Fritz Hilpert (zäno) ko Sperantapükaflens tel.

DÖ VOBOTS ANIK IN BUKEM

Ägolob, yufü Jisiör Karin Maurer, ini pübotastoköp, kö äkanob lülogön pübotis mödik, kelis ibüdob medü bevüresod. In lartüg at omäniotob pübotis fol, kels mödikumo änitedons obi. Evotükob tonatafomis rigik vokätas ä, ö ed ü, kels täno ipadefomons in fom onsik, ini vokäts ko löpamal. Klüliko vobots gebons Volapüki rigik ettimik.

Cedü ob neodobs adeliko püboti cogik. Demü atos patiko älonülob küpeti in, ed äkopiedob cogis at (pardolös pölis kopiedama!) se *Weltsprachliche Humoristike/ Cogikos volapükik*: *Konlet blefik cogas, fasedas e lemänikos* fa Rupert Kneile, 1887:

37. Zu viel verlangt. Friedrich II, von Preussen wurde auf einer Reise von einem hohen Angestellten angeredet. „Es grüssen dich Tausende und abermal Tausende – und abermal Tausende.“ „Ich danke vielmals,“ fiel der König ein, „grüssen Sie daselben von mir wieder, aber Jeden einzeln!“

[Tu mödikos pleflagöl. Friderig telid de Pleus pälenvödom su tav fa pecälal geilik also: „Glidoms oli mils e denu mils – e denu mils.“ „Danob mödikna,“ reg ägesagom, „glidolöd oti denu de ob, ab aliki dabalo!“]

299. Musikalisch. Bei einer Tafel wurde von Musik gesprochen. „Sind Sie auch musikalisch?“ fragte ein Herr ein nebenansitzenders Fräulein. „Ja, wie Sie sehen, ich blase die Suppe.“

[Musigiko. Lä letab päpükos dö musig. „Löfol-li i musigi?“ söl sembal äsäkom vomüli nebasiedöl. „Si, äs logl, bladob supi.“]

Nendoto dabinons cogs drolikum ettimo ed attimo.

I neodobs kanitis. Ekö vödems vönik ela *O firabim* [O Tannenbaum] ed ela *Lejulagalan* [Gaudeamus igitur] famiks se vobot ot.

X1:86:2013

1. O fìrabim, o fìrabim!
Ko blèds fièdik òla!
Nò le glünòl in hitatim!
Id ìf flodòs in nìfatim.

2. O òf-pulil, o òf-pulil
Ko làdäl dòbik òla!
In läb fièdis èyulol
Pöfik binòb: nu gègolod.

1. A gàliti, a gàliti
Ä hoegòl as sàmi!:
Ot te in hìtatim blibòm:
In flùkatim mofò flitòm.

3. Blut in nebèl
Lok dòba bìnom òla!
To lèflumòm if lömibòs;
Kikòm fonì, if sig binòs.

JIdokan Kölbl

XI:87:2013

VÖDS NULÄDIK

DUGÄDATOUM - catalogue, Katalog
PEBALÜKÖL - globalized, globalisé; globalisiert*
SPIKÄDEM - symposium, Symposion
TÜTAN - curator, curateur(-trice); Kurator(-in)

- -

*KÜPETS CIFALA E VICIFALA

(Cifal buükom 'pebalüköl' = globalized, das binon vol inI sfer bal pemeköl, ab Vicifal esedom penetis söböl in tef at:

Globalization (or globalisation) is the process of international integration arising from the interchange of world views, products, ideas, and other aspects of culture. Advances in transportation and telecommunications infrastructure, including the rise of the telegraph and its posterity the Internet, are major factors in globalization, generating further interdependence of economic and cultural activities" (bai 'Wikipedia' Linglänapükik).

"Der Begriff Globalisierung bezeichnet den Vorgang, dass internationale Verflechtungen in vielen Bereichen (Wirtschaft, Politik, Kultur, Umwelt, Kommunikation etc.) zunehmen, und zwar zwischen Individuen, Gesellschaften, Institutionen und Staaten" (bai 'Wikipedia' Deutänapükik).

Brefo:
"Globalization" means the process of increasing international interwovenness in many areas (economy, politics, culture, environment, communications, etc.) between individuals, societies and nations.

Volapüko:
El 'globalization' sinifon jenädi 'flököfa' bevünetik pluiköl pö portäts mödik (könom, bolit, kuliv, züamöp, kosäd, e r.) bevü pösods, sogäds e nets.

Vöded: 'pebalüköl' < Linglänapüko sinifon: "made one". Vöded at gudiko pladulonöv-li suemodi: 'globalized.')
(Redakan)

PÄNOTEM LÖLÖFIK HIELA JEREMY CAPIROSSI (DIL TELID)

(fa Frank Roger)

Teor ela Nathan Meredith päzepon valemo, e slopans e nolans da vol lölik äprimons ad tökön magulotis leäktronik pänotas ela Jeremy edästeifülons ad kobükön onis. Primo metod somik no äplöpon, cifo bi no nog ikonletoy pänotis saidik. Täno el Meredith ämobom ad näiädön disini at e kevobükön ko slopans e konletans mögiküno mödikis. Pos vigs anik äkanom koteno nunodön, das fino älabom temuni ömik dö teor oka.

"Jünu etuvob jenetis degfol, in kels kanoy dido kobükön pänotis ad lölot yumedik. Süadob, das if oplöpobsöv ad konletön pänotis valik ela Capirossi, okanobsöv lölöfükön koboyüma-räti lölik. Atos oflagon timi e viläli mödiki, ab vilob ledunön osi. Lekonfidob stüti valikanas olas. Kin kanon-li sevön, vio valoda-pänot lölöfik ologoton-la e kis obinon-la sinif ota?"

Disin at ela Meredith äprogedon pianiko, ed äsevädos ai plu, das ägidetom; slopans ela Capirossi da vol lölik äyufons omi ad tuvön 'pänotemi lölöfik ela Jeremy Capirossi,' äsä fino äsevädikon.

Do Meredith e keyufans iplöpons ad kobükön pänotis anik, äklülädos, suno, das nog äbinons fagiks de lölöfükam 'koboyüma-räta'.

""Jinobs glömön," änotükom Meredith lä bespikamöp, "das Capirossi nog lifom e vobom. Atos sinifon, das steifülobs ad lölöfükön räti kela dils padunons anu, e kela dils votik no nog pedunons. Suemob ai plu, das disin obsik obinon nog gretikum, ka primo itikobs. Bo omutobs-la stebedön jü dead lekanana, büä okanobs-la lölöfükön vobodi obik – bisä no udeadom, büä ulölöfükom omiki."

XI:89:2013

Slopan votik äpenetom, das nosükam valikas pänotas büik fa Capirossi älesion teori ‘koboyüma-rätik’ ela Meredith, sevabo, das pänots ot jenöfo äbinons te steifülots pla dils ‘koboyüma-räta’ gretik, klu laidabin otas no äveüton. Senäl valemik bevü Meredith e keyufans omik äbinon, das el ‘Magnum Opus’ nog äprogedon, ye das atos no ödalon stöpön onis ad fövön lölöfükami ‘räta’.

Gasedem e televid äjäfons i me pänots ela Capirossi äsi me disin ela Meredith äsä neföro büo ad leskan gretik balidana. Älairefudom säkaspikotis e no ävilom, das fotografoy omi. Lif privatik oma äblebon privatik. Igo ven älofoy ome moni mödik, neföro äpölavegom, ed äbuükom ad vobön soaliko. Fam ä lieg äbätons eli Capirossi, bi suäms pänotas omik älejerikons ai, ed ädasevoy, das bejäfam nulasotik lekana fa om äbinon vo kulöl.

Äbepenoy pänotis omik me sets äs: “sümod tumyela teldegbalid tefü pänot fa hiel Hieronymus Bosch tiädü: ‘*Gad blesiras talik*’, ab gretikum e künikum” jü “utos, kel freskods fa hiel Michelangelo in Glügül di ‘Sixtus’ äsinifons pro el ‘Renaissance’ Litaliyänik.

Dunod stunidabik ela Capirossi binon pro tims nulädik.

Pänotem lölöfik, cedü ömikans, äklienon lü senäls relöfik, cedü votikans, lü senäl filosopik, kelosa sek äbinon pläns ä kleillükams lemödiks.

Äklülos, das sökod nenfinik yegedas e bukas pödabükon in tef at - äsi tefü lautan it. Ävedos tio nemögik, das lekanan äkanom dakipön soalöfi oka; gasedimans, fotografans, slopans devodikün e mens te nuläliks, ästeifülons ad tuvön omi, fotografön, säkön, getön nemapenätis, u ad töbön voto privati jerik oma.

XI:90:2013

Mödikans äsäkons okis, vio lekanan ökanom damütön töbidi somik, ed anikans ädredons badikünosi.

Nesüpädiko el Capirossi süpo enepubom lölöfiko, nendoto petisKänölo , ba igo zuniko e pesäkuradikölo, bi ad lifön e vobön soaliko no plu ämögos. Famül omik no ävilon nunön patis seimik, ab valemo äkredoy, das lekanan iklänedom oki seimo, steifölo ad nätükön ladälatakedi, keli äneodom ad fövön vobi oka.

Pos dels anik resodaspad ela Jeremy pejöton, e fat omik änotükom nuni, kel äkodon vefi jeka da lekanavol. Jeremy Capiossi ideadom sekü ladalemikam. Nün zuik no pegivon, no igo bäldot kuratik oma. Lekanan pösepülom in deadanöp no pesevädüköl in Litaliyän, e e te röletans nilikün oma ödälons komön pö sepülam Ebo äsä votikans mödik, ädotob primüpao dö dead omik. Tikamagots difik äbundanons in gasedem, televid e bevüresod. Capirossi isufom-li verato ladaglepädi deidöl? Ba ifailom-li dis bölad ed isasenom oki? U te icedidom-li deadi oka, sodas ökanom dedietön timi e viläli oma dunikames lekanik, nes dredön pludemü tups? Idasumom-li dientifi dobik, dat no ökanoy datuvülön stebüpi oma? Dead lekanana yunik – laböl bäldoti gudikün, e ledesiröl stadi soela, kel suno ötrovon, - äjinon tu luveratik, mu pato bi 'dead' nepötatimik oma so beno lönedon. Meredith e kevobans äklülükons, das öfövons disini ad kobükön 'Pänotemi Lölöfik' ela Capirossi, ab das no östeifüloms ad datuvülön verati tefü dinäds lekanana demü famül oma. Mödikans ye no äseilons, vestigs lölöfik pädunons, kelas seks pädabükons in bevüresodatops, kels äblufons, ma lautans, das Capirossi ästadom sauniko, älifom nog, ed äfövom vobi oka ko lanäl gretik. Stabü tuvotsobsik, pänots nulik pubons e paselons dub nestedöfavegs necalöfik, suvo miniludiks. No labons nemapenäti, tiädis u dätis, ab nendoto binons vobods ela Capirossi, e bo dils 'Pänotema Lölöfik' oma."

XI:91:2013

Krütans änotükons ye, das num kuratik pänotas fa Capirossi pejaföl dü lifüp oma äbinon nesevädik, e das äbinos tio nemögik ad distidön pänotis legik de kopieds e dobükots. Slopans, konletans, nolans e krütans äbinons nebaläliks ed ämobons teoris ömik, kelis nek äkanon blöfön. Ans älesagons, das Capirossi dido ideadom, ifi kod veratik deada omik no binon ma kod calöfik. “Nu sekidos de obs”, älesagons, “ad prodön väntäri lölöfik pänotas lekanana, koboyümön onis, e vestigön, viomafädo el ‘Magnum Opus’ pelölöfükon. Sötobs lecedön pänotis valik, kelis enu etüvoy, dobükotis, e nedemön onis. Vobod gretik ela Capirossi efinikon; vobod obas pas eprimon.”

Votikans, keninükamü ob, äsüadons, das Jeremy Capirossi älifom ed äpänom nog, ba dis nem votik. Pänots nulik, kels äflumons ini maket, äbinons – alo cedü kredans – nendoto pänots fa om e dils ‘pänotema lölöfk’ oma. Nu vobod dredälik obsik äbinon ad kobioseitön koboyüma-räti, kel fümo leno pifinükon”.

Balan kevobanas büik ela Nathan Meredith, sevabo el Gianfranco Dimini, änotodom osi vemo poediko: “Jeremy lailäükom pänotis nulik ‘pänoteme lölöfik’ oma, kelosa sek binon vobod lekana laistääniköl. As somos binon lok levala it – sevädot kalieta vo lekanika. Liedo no olifobs dü tim saidik ad lesuemön vidi lölöfik ota; no kanobs dunön plu ka dugön dasteifi obas jü mied obsik – kuratiko äsä Jeremy it.”

Ekö obs fino ko namet säkas filosopik, kelis foseitob is, u va völadons u va no: Otuvobs-li seimna verati tefü Jeremy Capiross? Otuvobs-li seimna horiti e sinifi ‘pänotema lölöfik’

oma? Okanobs-li konletön pänotis valik oma – dilis koboyüma-räta jiniko nenfinika, nendoto bal lekanotas plödakösömikün tima nulädik? E lekanan, klänedom-li oki seimo, küpedöl obis, ba koföl obis? Senidobs in dag. ba atos äbinon kuratiko desin omik.

? ? ? ? ? ? ?

FILOSOP LIREYÄNANA

Dabinons te dins tel ad glifükön oli:
U saunol, u malädikol.
If saunol, tän no nedol glifön.
Ab if malädikol, dabinons dins tel ad glifükön oli:
Ud osaunikol, ud odeadol.
If saunikol, tän no nedol glifön.
If deadol, dabinons dins tel ad glifükön oli:
Ud ogolol ini sül, tän no nedol glifön.
Ab if golol ini höl,
Obinol jäfädikün ad pedön nami flenas olik,
Bi täno no olabol timi ad glifön!

* * * * * * * *

DIABÖ!

Man seimik äspikom tü del seimik ko kleudakleran 'Padre Pio,' kel igetom vunis Kristusa.

"O patär!" äsagom ome, "ob no kredob, das höl dabinon."

"Vo-li?" ägespikom patär pos timüls anik. "Fümo okredol, das höl dabinon, sosus olükömol usio!"